

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΕΚΤΟ ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 22 Ιανουαρίου 2021, με την ακόλουθη σύνθεση: Μαρία Αθανασοπούλου, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Κωνσταντίνα Ζώη και Βασιλική Πέππα (εισηγήτρια), Σύμβουλοι, Ελένη Σκορδά και Μαρία Μωυσιάδου, Πάρεδροι με συμβουλευτική ψήφο,

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε ο Πάρεδρος στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Ιωάννης Βασιλόπουλος που αναπληρώνει νόμιμα τη Γενική Επίτροπο της Επικρατείας, η οποία είχε κώλυμα.

Γραμματέας: Σοφία Κουτσοβούλου, Προϊσταμένη Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την με αριθμό κατάθεσης στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών (...) 2015 και αριθμό βιβλίου δικογράφων Ελεγκτικού Συνεδρίου (Α.Β.Δ.) (...) /2020 αγωγή της (...), κατοίκου (...), η οποία παραστάθηκε δια δηλώσεως, κατ' άρθρο 231 του ν. 4700/2020 (Α' 127), του πληρεξούσιου δικηγόρου της (...) (ΑΜ ...), σύμφωνα με τα οριζόμενα στην κ.υ.α. Δ1α/ΓΠ.οικ.3060/2021 (Β' 89),

κ α τ ά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά δηλώσεως, κατ' άρθρο 231 του ν. 4700/2020 (Α' 127), του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην κ.υ.α. Δ1α/ΓΠ.οικ.3060/2021 (Β' 89).

Το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης» και ήδη «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης» (e- Ε.Φ.Κ.Α.), που εδρεύει στην Αθήνα και εκπροσωπείται νόμιμα, παραστάθηκε διά δηλώσεως, κατ' άρθρο 231 του ν. 4700/2020 (Α' 127), του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην κ.υ.α. Δ1α/ΓΠ.οικ.3060/2021 (Β' 89).

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε :

Τον Πάρεδρο στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας, ο οποίος πρότεινε την εκ νέου παραπομπή της υπόθεσης στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 295 παρ. 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 357 του ν. 4700/2020 (Α' 127).

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα Σκέφθηκε σύμφωνα με τον νόμο

1. Με την υπό κρίση αγωγή, η οποία παραπέμφθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου αυτού λόγω δικαιοδοσίας, με την (...)2019 απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, όπως το αίτημα αυτής νομίμως μετατράπηκε από καταψηφιστικό σε έντοκο αναγνωριστικό και περιορίστηκε με το κατατεθέν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών στις (...)2019 υπόμνημα, αναπτύσσεται δε με τα από (...)2019 (ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών) και (...)2021 (ενώπιον του παρόντος Τμήματος) υπομνήματα, η ενάγουσα ζητεί να αναγνωριστεί ότι το εναγόμενο Ελληνικό Δημόσιο οφείλει να της καταβάλει, νομιμοτόκως, ως αποζημίωση, κατ' άρθρο 105 του ΕισΝΑΚ: α) το ποσό των (...) ευρώ, που αντιστοιχεί στις συντάξεις που εισέπραξε αχρεωστήτως από το εναγόμενο κατά το χρονικό διάστημα από (...) 2012 έως (...) 2013 και έχουν καταλογιστεί σε βάρος της με την (...)2014 πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων (Τμήμα Γ) του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΓΛΚ), όπως το ποσό αυτό περιορίστηκε, κατά μερική παραδοχή της από (...) 2014 ένστασης της ενάγουσας, με την (...)2016 πράξη του Α' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου και β) το ποσό των (...) ευρώ, που αντιστοιχεί στις καθαρές μηνιαίες συντάξεις που θα είχε λάβει κατά το χρονικό διάστημα από (...)2013 έως (...)2014, αν δεν είχαν μεσολαβήσει παράνομες πράξεις και παραλείψεις των οργάνων του εναγομένου, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα να ανακληθεί αναδρομικώς η συνταξιοδότησή της. Περαιτέρω, η ενάγουσα ζητεί να αναγνωριστεί ότι το εναγόμενο οφείλει να της καταβάλει νομιμοτόκως, το ποσό των (...) ευρώ, ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης.

2. Η κρινόμενη αγωγή ασκείται παραδεκτώς κατά του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο νομιμοποιείται σε κάθε περίπτωση παθητικώς. Τούτο, διότι με την αγωγή αυτή η ενάγουσα, υπαγόμενη στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών [βλ. άρθρα 73 παρ. 2, 80 παρ. 1 και 98 παρ. 1 περ. δ' και στ' του Συντάγματος

και άρθρο 1 του νόμου 4387/2016 «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας – Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος (...)» (Α' 85), όπως ισχύει - ΕΛΣυν Ολ. 1477/2021, 2020/2020, 137/2019], στο πλαίσιο του οποίου το Κράτος, ανεξαρτήτως των ειδικών διαρρυθμίσεων, είναι ο υπόχρεος για την καταβολή της σύνταξης, επιδιώκει, όπως το υπό κρίση δικόγραφο εκτιμάται από το Δικαστήριο, αποζημίωση για την αποκατάσταση της ζημίας που φέρεται ότι υπέστη από όργανα της συνταξιοδοτικής Διοίκησης. Η παθητική νομιμοποίηση του Ελληνικού Δημοσίου δεν αναιρείται ακόμη και μετά τη σύμφωνη με το Σύνταγμα, ρυθμιστικά διακριτή και λειτουργικά αυτοτελή, ένταξη από 1.1.2017 του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών στο ευρύτερο δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), μετονομασθέντος από 1.3.2020 σε «Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης» (e-ΕΦΚΑ) [βλ. άρθρα 1 εδ. β, 1B παρ. 2, και τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β του ν. 4387/2016 (φ. 85 Α'), όπως ισχύουν, σε συνδυασμό με τις ρυθμίσεις των άρθρων 51, 53, 70 και 100 του ν. 4387/2016 και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθείσες κυα 124456/0092/13.12.2016 (φ. 4074 Β') περί μεταφοράς της αρμοδιότητας πληρωμής και αναδρομικών συντάξεων στον ΕΦΚΑ και ήδη e-ΕΦΚΑ από 1.1.2017 και 2915/783/17.1.2018 (φ. 55 Β') για την ολοκλήρωση μέχρι τις 30.4.2018 της μεταφοράς αρμοδιοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών στον εν λόγω φορέα, καθώς και ΕΛΣ Ολ. 2020/2020 για τη σύμφωνη με το Σύνταγμα ένταξη της κατηγορίας αυτής στον ΕΦΚΑ και ήδη e-ΕΦΚΑ, ως εκ της αναδρομικής ισχύος των ερμηνευτικών διατάξεων των άρθρων 19, 20, 21, 22 και 23 του ν. 4670/2020]. Εξ άλλου, από τις ως άνω οργανικές διατάξεις περί ΕΦΚΑ και ήδη e-ΕΦΚΑ συνάγεται ότι θεσπίζεται και δική του αυτοτελής και πρόσθετη υποχρέωση καταβολής των σχετικών ποσών στους δικαιούχους, για τις συνταξιοδοτικής φύσης αξιώσεις τους που έχουν γεννηθεί τόσο μέχρι τις 31.12.2016, όσο και από 1.1.2017 και εντεύθεν, χωρίς να αποσβένεται η αρχική υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου, (πρβλ. άρθρο 477 του Αστικού Κώδικα περί της σωρευτικής αναδοχής χρέους, ελλείπει αντίθετης, ρητής και σαφούς ρύθμισης και ΑΠ 60/2017, 984/2006, 557/1999), υπό το φως και των άρθρων 20 παρ. 1 και 17 του Συντάγματος, 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής. Μεταξύ δε του Ελληνικού Δημοσίου και του ΕΦΚΑ και ήδη e-ΕΦΚΑ ιδρύεται παθητική εις ολόκληρον ενοχή (πρβλ. άρθρα 481 επ. ΑΚ.), ενώ ο δικαιούχος δύναται να εναγάγει παραδεκτώς οποιονδήποτε των υπόχρεων - συνοφειλετών ή όλους μαζί είτε συγχρόνως είτε διαδοχικώς για το σύνολο ή για μέρος της παροχής (ΑΠ Ολ. 1770/2014, 176/1976). Επομένως, η αγωγή, η οποία, κατά την ομόφωνη κρίση του Τμήματος, αφορά την έκταση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος της ενάγουσας, ασκήθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα και πρέπει να εξετασθεί περαιτέρω ως

προς την νομική και ουσιαστική της βασιμότητα κατ' αντιμωλία των διαδικών.

3. Από τις διατάξεις του άρθρου 105 του ΕισΝΑΚ, που έχουν ως συνταγματικό τους θεμέλιο την κατά το άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος αρχή της ισότητας των πολιτών στα δημόσια βάρη (βλ. ΕλΣ II Τμ. 1131, 1130, 930//2019, ΣτΕ Ολ. 1501/2014, ΣτΕ 48/2016, 980/2002), συνάγεται ότι για να στοιχειοθετηθεί ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση λόγω πράξης ή παράλειψης ή υλικής ενέργειας των οργάνων του κατά την άσκηση της ανατεθειμένης σ' αυτά δημόσιας εξουσίας, απαιτείται η πράξη ή παράλειψη ή υλική ενέργεια των οργάνων του να είναι παράνομη, δηλαδή να παραβιάζεται με αυτή κανόνας δικαίου, με τον οποίο προστατεύεται ατομικό δικαίωμα ή συμφέρον και να συνδέεται αιτιωδώς με τη ζημία του διοικουμένου, ο δε παραβιαζόμενος κανόνας να μην έχει τεθεί αποκλειστικώς χάριν του δημοσίου συμφέροντος.

4. Στον Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (Σ.Κ.- π.δ. 169/2007, Α' 210) ορίζεται, στο άρθρο 25: «1. Ο στρατιωτικός δικαιούται ισόβια σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 26. (...)» και στο άρθρο 26: «1. Ο μόνιμος στρατιωτικός δικαιούται σύνταξη: α) Αν απομακρυνθεί με οποιονδήποτε τρόπο από τις τάξεις και έχει εικοσιπενταετή τουλάχιστον συντάξιμη υπηρεσία, από την οποία δεκαπενταετή πραγματική. (...) Κατ' εξαίρεση για τους στρατιωτικούς γενικά, που έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά αρκεί η συμπλήρωση εικοσαετούς πλήρους πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2010, η οποία αυξάνεται κατά ένα (1) έτος για όσους συμπληρώνουν την εικοσαετία εντός του έτους 2011 και για όσους συμπληρώνουν την εικοσαετία από 1.1.2012 και μετά, κατά δύο (2) έτη για κάθε ημερολογιακό έτος και μέχρι τη συμπλήρωση είκοσι πέντε (25) ετών πλήρους πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας, ανεξάρτητα από το χρόνο κατάταξής τους. (...)». Οι διατάξεις του αμέσως προηγούμενου εδαφίου του άρθρου 26 παρ. 1 του Σ.Κ. αντικαταστάθηκαν ως άνω από 1.1.2011, με το άρθρο 6 παρ. 1β του ν. 3865/2010 (Α' 120), με σκοπό τη σταδιακή εξίσωση του χρόνου θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος μεταξύ ανδρών και γυναικών στρατιωτικών, η οποία κρίθηκε αναγκαία, σύμφωνα με την οικεία εισηγητική έκθεση, μετά την έκδοση της απόφασης του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην υπόθεση C-559/2007 (ΕλΣυν Ολ. 743/2018).

5. Στο άρθρο 50 παρ. 1 του Σ.Κ. ορίζεται ότι: «Οι αρμόδιες στρατιωτικές υπηρεσίες υποχρεούνται όταν πρόκειται για μόνιμους στρατιωτικούς να στέλνουν στην Υπηρεσία Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, αμέσως μετά την έξοδο του στρατιωτικού από τις τάξεις και το αργότερο μέσα σε δεκαπέντε ημέρες: α) πλήρες αντίγραφο

φύλλου μητρώου του, β) αν συντρέχει περίπτωση βεβαίωση για το χρόνο υπηρεσίας (...) αν τελούσε σε οποιαδήποτε κατάσταση που έχει επίδραση στον κανονισμό της σύνταξης, (...))».

6. Κατά την έννοια των διατάξεων που παρατέθηκαν στην προηγούμενη σκέψη, προκειμένου να κανονισθεί σύνταξη του απομακρυνόμενου στρατιωτικού, η κατά το άρθρο 50 παρ. 1 του Σ.Κ. αρμόδια για την αποστολή της αίτησης και των δικαιολογητικών συνταξιοδότησής του που τη συνοδεύουν στρατιωτική υπηρεσία οφείλει να αποστείλει ακριβές αντίγραφο του φύλλου μητρώου του, σε περίπτωση, δε, που το περιεχόμενο του παραπάνω φύλλου μητρώου περιέχει ανακριβή στοιχεία, που οδηγούν στον κανονισμό μη δικαιούμενης σύνταξης, η πράξη κανονισμού σύνταξης που εκδίδεται από τη συνταξιοδοτική διοίκηση ενσωματώνει την ως άνω πλημμέλεια και ως εκ τούτου είναι μη νόμιμη (III Τμ. 1702/2020).

7. Στο άρθρο 66 του Σ.Κ. ορίζεται, στις παρ. 2 και 4 αυτού, όπως αντικαταστάθηκαν από το άρθρο 2 παρ. 2α και 3 του ν. 4151/2013 (Α' 103), αντίστοιχα, ότι: «2. Η πράξη κανονισμού σύνταξης υπόκειται σε έφεση στο αρμόδιο Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου: α) (...) β) χωρίς περιορισμό από προθεσμία, από τον Διευθυντή της αρμόδιας Διεύθυνσης Διενέργειας Μεταβολών και Δειγματοληπτικών Ελέγχων i) αν κατά το διενεργούμενο έλεγχο, διαπιστωθεί εσφαλμένη εφαρμογή συνταξιοδοτικών διατάξεων ή ii) αν η πράξη που προσβάλλεται στηρίζεται σε ψευδείς καταθέσεις μαρτύρων ή σε ψευδή έκθεση ή κατάθεση πραγματογνώμονα ή σε πλαστά ή νοθευμένα έγγραφα, εφόσον τα περιστατικά αυτά προκύπτουν από αμετάκλητη δικαστική απόφαση ή βούλευμα ή iii) αν εμφοιλόχωρησε πλάνη για τα πράγματα ή iv) αν με την πράξη που προσβάλλεται κανονίστηκε σύνταξη χωρίς να συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις ή μεγαλύτερη από αυτή που καθορίζει ο νόμος (...) 4. Το όργανο που έχει εκδώσει την πράξη μπορεί, χωρίς περιορισμό από προθεσμία, να προβεί στη διόρθωση οποιουδήποτε τυπικού ή ουσιαστικού στοιχείου αυτής, είτε αυτεπάγγελτα, χωρίς περιορισμό από προθεσμία, είτε μετά την υποβολή σχετικής αίτησης θεραπείας (...), εφόσον διαπιστώσει ότι κατά την έκδοση της πράξης εφαρμόστηκαν εσφαλμένα οι σχετικές συνταξιοδοτικές διατάξεις. Η διόρθωση γίνεται με την έκδοση τροποποιητικής πράξεως. Το ανωτέρω όργανο μπορεί να ανακαλέσει αυτεπάγγελτα την πράξη που εξέδωσε, χωρίς περιορισμό από προθεσμία, αν με την πράξη αυτή κανονίστηκε σύνταξη χωρίς να συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις, καθώς και αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των περιπτώσεων ii και iii της προηγούμενης παραγράφου. Η ανάκληση γίνεται με την έκδοση ανακλητικής πράξης. Εάν κατά την εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου αυτής διαπιστωθεί ότι έχει επέλθει ζημία στο Δημόσιο, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του πρώτου και δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 69. (...). Οι

πράξεις που εκδίδονται, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου αυτής, υπόκεινται στα ένδικα μέσα της παραγράφου 2». Περαιτέρω, στο άρθρο μόνο του α.ν.261/1968 «Περί χρόνου ανακλήσεως παρανόμων διοικητικών πράξεων» (Α' 12) ορίζεται: «1. Ατομικά διοικητικά πράξεις, εκδοθείσα κατά παράβασιν νόμου, ανακαλούνται υπό της Διοικήσεως ελευθέρως και άνευ οιασδήποτε διά το Δημόσιον συνεπείας, εντός ευλόγου από της εκδόσεως αυτών χρόνου. Επιφυλασσομένων των ειδικώς, άλλως οριζουσών, διατάξεων της κειμένης νομοθεσίας, χρόνος, ήσων της 5ετίας τουλάχιστον από της εκδόσεως των κατά τα άνω ανακλητέων πράξεων, εν ουδεμιά περιπτώσει δύναται να θεωρηθή ως μη εύλογος προς ανάκλησιν, ανεξαρτήτως τυχόν κτήσεως υπό τρίτων βάσει αυτών οιοδήποτε δικαιώματος...».

8. Η ανάκληση παράνομης διοικητικής πράξης υπαγορεύεται από την αρχή της νομιμότητας ενώ η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης απαιτεί τη διατήρηση της ισχύος των ευμενών για τον καλόπιστο διοικούμενο πράξεων. Σύθεση των αρχών αυτών συνιστούν οι γενικές αρχές ανακλήσεως των διοικητικών πράξεων, σύμφωνα με τις οποίες και οι ευμενείς διοικητικές πράξεις ανακαλούνται, αν είναι παράνομες, μέσα σε εύλογο χρόνο από την έκδοσή τους (ΣτΕ 3667/1992, 3150/2014, 1931/2015, 706/2020, 1803/2021). Σύμφωνα, δε, με το άρθρο μόνο του α.ν. 261/1968, όταν η ανάκληση χωρεί εντός πέντε ετών από την έκδοση της ανακαλούμενης πράξης συντελείται κατ' αρχήν εντός ευλόγου χρόνου. Περαιτέρω, στο ειδικότερο σύστημα του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, το διοικητικό μέτρο της ανάκλησης των παράνομων συνταξιοδοτικών πράξεων αποτυπώνεται στην προπαρατεθείσα διάταξη του άρθρου 66 παρ. 4 αυτού, εντασσόμενη στο πλαίσιο των ως άνω γενικών αρχών του διοικητικού δικαίου περί ανάκλησης των ευμενών πλην παράνομων διοικητικών πράξεων. Σύμφωνα με την λόγω διάταξη, επιτρέπεται η ανάκληση συνταξιοδοτικής πράξης από το εκδόν αυτή όργανο χωρίς περιορισμό προθεσμίας, εφόσον συντρέχει κάποιος από τους περιοριστικά αναφερόμενους στη διάταξη αυτή λόγους, στους οποίους περιλαμβάνεται και ο κανονισμός σύνταξης χωρίς τη συνδρομή των νομίμων προϋποθέσεων. Η παράλειψη του νομοθέτη να θέσει χρονικά όρια ως προς την ανάκληση των τυχόν παράνομων συνταξιοδοτικών πράξεων θεραπεύεται με την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου μόνου του α.ν.261/1968. Επομένως, το εκδόν την πράξη όργανο δύναται να ανακαλεί την παράνομη πράξη κανονισμού σύνταξης εντός πενταετίας από την έκδοσή της, ανεξάρτητα αν ωφελήθηκε ή όχι ο διοικούμενος από αυτήν (Ελ Συν Ολομ. 190/2016). Στις πλημμέλειες που δικαιολογούν την ανάκληση συγκαταλέγονται, περαιτέρω, τόσο η πλάνη περί τα πράγματα, εφόσον, στην περίπτωση αυτή, η διαπίστωση ορισμένης κατάστασης ή η συνδρομή ή έλλειψη ορισμένων πραγματικών περιστατικών αποτελεί κατά νόμο προϋπόθεση έκδοσης της ανακαλουμένης πράξης ή νόμιμο στοιχείο κρίσης

για τη διαμόρφωση του περιεχομένου της, όσο και η μη συνδρομή των νομίμων προϋποθέσεων για τον κανονισμό σύνταξης (αποφ. Π Τμ. 340/2018, Τρίτο Τμ. 1590/2021).

9. Στο άρθρο 4 του ν. 4151/2013 ορίζεται ότι: «10. α. Υπάλληλος που αποχωρεί από την Υπηρεσία προκειμένου να συνταξιοδοτηθεί και λόγω πλάνης περί τα πράγματα δεν πληροί τους όρους και τις προϋποθέσεις για την άμεση καταβολή της σύνταξής του, μπορεί να επανέλθει στην Υπηρεσία μετά από αίτησή του, η οποία υποβάλλεται στον φορέα που αποχώρησε εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών (3) μηνών από την ημερομηνία που φέρει το έγγραφο της αρμόδιας Διεύθυνσης Συντάξεων, το οποίο και τον πληροφορεί σχετικά, β. Το χρονικό διάστημα από την αποχώρηση από την Υπηρεσία μέχρι την επαναφορά σε αυτή, των προσώπων της προηγούμενης περίπτωσης, δεν λογίζεται συντάξιμο και δεν καταβάλλονται αποδοχές για αυτό».

10. Στην υπό κρίση υπόθεση, από τα στοιχεία του φακέλου αποδεικνύονται τα ακόλουθα: Η ενάγουσα, που γεννήθηκε το έτος (...), κατατάχθηκε στον Στρατό Ξηράς στις (...) και αποστρατεύθηκε, κατόπιν αίτησής της, με τον βαθμό του ανθυπολοχαγού με το από (...)2012 π.δ. (ΦΕΚ Γ'...). Με την (...)2012 πράξη του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.) κανονίσθηκε σε αυτήν σύνταξη, με βάση την από έτη (...) συνολική συντάξιμη υπηρεσία της, εκ της οποίας από έτη (...) πραγματική στρατιωτική, πληρωτέα σε αυτήν από (...)2012. Τα δικαιολογητικά της συνταξιοδότησής της, μεταξύ των οποίων και το οικείο φύλλο μητρώου είχαν αποσταλεί στο Γ.Λ.Κ. με το Φ(...)2012 διαβιβαστικό έγγραφο του Γενικού Επιτελείου Στρατού. Με το Φ(...)2012 διαβιβαστικό έγγραφο του Γενικού Επιτελείου Στρατού εστάλη στο Γ.Λ.Κ. νέο φύλλο μητρώου της ενάγουσας, από το οποίο προέκυπτε ότι κατά το χρονικό διάστημα από (...)2007 έως (...)2009, ήτοι για διάστημα 2 ετών και 1 μηνός, η ενάγουσα είχε λάβει άδεια άνευ αποδοχών και επομένως το χρονικό αυτό διάστημα θα έπρεπε να αφαιρεθεί από τον χρόνο υπηρεσίας της, αφού δεν αποτελεί συντάξιμο χρόνο. Δεδομένου ότι το στοιχείο αυτό δεν είχε συμπεριληφθεί στο αρχικό φύλλο μητρώου της ενάγουσας και δεν είχε ληφθεί υπόψη κατά την έκδοση της (...)2012 συνταξιοδοτικής πράξης, εκδόθηκε η (...)2013 απορριπτική πράξη του Γ.Λ.Κ. με την οποία ανακλήθηκε η (...)2012 πράξη κανονισμού σύνταξης για τον λόγο ότι, μετά την αφαίρεση του χρονικού διαστήματος κατά το οποίο η ενάγουσα είχε λάβει άδεια άνευ αποδοχών, η ανωτέρω συμπλήρωνε υπηρεσία από έτη 20(...), ήτοι υπηρεσία που υπολειπόταν των είκοσι ενός ετών πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας που απαιτούνταν για όσους τρίτεκνους συμπλήρωναν είκοσι έτη πλήρους πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας το έτος 2011. Ακολούθως και κατ' εφαρμογή του άρθρου 4 παρ. 10 του ν. 4151/2013, η ενάγουσα ανακλήθηκε στην ενεργό υπηρεσία, υπηρέτησε κατά το χρονικό

διάστημα από (...)2014 έως (...)2014, ήτοι για έτη 0-03-08 και εν τέλει συνταξιοδοτήθηκε με την (...)2014 συνταξιοδοτική πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων του Γ.Λ.Κ. με βάση την από έτη (...) συνολική συντάξιμη υπηρεσία της, εκ της οποίας πραγματική υπηρεσία από έτη 21(...) πληρωτέα σε αυτήν από (...)2014, ήτοι από την επομένη του τερματισμού της συντάξιμης υπηρεσίας της. Εντωμεταξύ, με την (...)2014 πράξη της ίδιας ως άνω διεύθυνσης του ΓΛΚ καταλογίστηκε σε βάρος της ενάγουσας το ποσό των (...) ευρώ, που αντιστοιχεί στις συντάξεις που εισέπραξε αχρεωστήτως κατά το χρονικό διάστημα από (...)2012 (αρχικός χρόνος έναρξης καταβολής της σύνταξής της) έως (...)2013 (χρόνος διακοπής της καταβολής της σύνταξής της) λόγω ανάκλησης της πράξης συνταξιοδότησής της, κατά τα προαναφερθέντα. Κατά της τελευταίας ως άνω πράξης, η ενάγουσα άσκησε την από (...)2014 ένσταση, κατά μερική παραδοχή της οποίας, με την (...)2016 Πράξη του Α΄ Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το καταλογισθέν σε βάρος αυτής ποσό περιορίστηκε σε (...) ευρώ. Ειδικότερα, με την πράξη αυτή του Α΄ Κλιμακίου κρίθηκε ότι νομίμως καταλογίστηκε η ενάγουσα με τα ποσά συντάξεων που της καταβλήθηκαν αχρεωστήτως κατά το χρονικό διάστημα από (...)2012 έως (...)2013 αφού η πράξη συνταξιοδότησής της ανακλήθηκε αναδρομικά, ενώ το Κλιμάκιο δεν επιτρέπεται ούτε παρεμπιπτόντως να προβεί στον έλεγχο της νομιμότητας της πράξης που ανακάλεσε την πράξη συνταξιοδότησής της. Περαιτέρω, λαμβάνοντας, μεταξύ άλλων, υπόψη την οικογενειακή και οικονομική της κατάσταση, το Α΄ Κλιμάκιο του Δικαστηρίου έκρινε ότι η εκ μέρους της επιστροφή ποσού μεγαλύτερου των (...) ευρώ θα επέφερε σε αυτήν σοβαρή οικονομική βλάβη με άμεση δυσμενή επίδραση στα μέσα διαβίωσής της και περιόρισε το καταλογισθέν στο ως άνω ποσό, σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης.

11. Με την κρινόμενη αγωγή και τα υποβληθέντα υπομνήματα, όπως το περιεχόμενό τους εκτιμάται από το Δικαστήριο, η ενάγουσα υποστηρίζει ότι τόσο η αχρεώστητη καταβολή του καταλογισθέντος σε βάρος της ποσού, όσο και η έκδοση και, ακολούθως, ανάκληση της συνταξιοδοτικής της πράξης οφείλονται αποκλειστικά σε λάθος των οργάνων του εναγομένου. Κατά την ενάγουσα υπήρξε εσφαλμένη ενημέρωση από τις υπηρεσίες του Γενικού Επιτελείου Στρατού σχετικά με τη θεμελιώση δικαιώματος σύνταξης των τριτέκνων, κατά παράβαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Επιπλέον στην περίπτωση της η υπηρεσία απέστειλε ανακριβή στοιχεία στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους σχετικά με τον συνολικό συντάξιμο χρόνο υπηρεσίας της, με αποτέλεσμα η αρχικώς κανονισθείσα σε αυτή σύνταξη να ανακληθεί, χωρίς να βαρύνει καμία υπαιτιότητα την ίδια, η οποία με καλή πίστη προέβη στην είσπραξη της αρχικώς κανονισθείσας σύνταξης για το χρονικό διάστημα από (...)2012 έως (...)2013, ενώ μη νομίμως στερήθηκε αυτήν κατά το χρονικό διάστημα

από (...)2013 (ημερομηνία διακοπής της καταβαλλόμενης σύνταξης) έως (...)2014 (προηγούμενη της επανόδου της στην ενέργεια). Η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι οι ανωτέρω πράξεις των οργάνων του εναγομένου επέφεραν σε αυτή βλάβη, την ανόρθωση της οποίας επιδιώκει με την ένδικη αγωγή. Ζητεί, δε, να αναγνωριστεί ότι το εναγόμενο οφείλει να της καταβάλει ως αποζημίωση, κατ' άρθρο 105 του ΕισΝΑΚ: α) το ποσό των (...) ευρώ που αφορά τις συντάξεις που εισέπραξε αχρεωστήτως από το εναγόμενο κατά το χρονικό διάστημα από (...)2012 έως (...)2013 και οι οποίες καταλογίστηκαν σε βάρος της με την (...)2014 πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων (Τμήμα Γ) του ΓΛΚ, όπως το καταλογισθέν περιορίσθηκε στο ως άνω ποσό με την (...)2016 πράξη του Α' Κλιμακίου του Δικαστηρίου και β) το ποσό των (...) ευρώ, που αντιστοιχεί στις καθαρές μηνιαίες συντάξεις που μετά βεβαιότητας θα είχε λάβει κατά το χρονικό διάστημα από (...)2013 έως (...)2014, αν δεν είχαν λάβει χώρα οι ως άνω παράνομες πράξεις των οργάνων του εναγομένου, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την αρχική και μετέπειτα ανακληθείσα συνταξιοδότησή της. Περαιτέρω, ζητεί να αναγνωριστεί η υποχρέωση του εναγομένου να της καταβάλει το ποσό των (...) ευρώ, ως χρηματική ικανοποίηση, κατ' άρθρο 932 του Α.Κ., για την ηθική βλάβη που υπέστη από την ίδια ως άνω αιτία. Τα ως άνω ποσά ζητεί να της επιδικασθούν νομιμοτόκως, με το νόμιμο τόκο υπερημερίας, άλλως με επιτόκιο 6%, από την επόμενη κάθε δικαιούμενης οφειλής, άλλως από την επίδοση της αγωγής και μέχρι την εξόφληση.

12. Ενόψει αυτών, το Δικαστήριο κρίνει τα ακόλουθα:

Α) Η συνταξιοδοτική διοίκηση με την (...)2012 συνταξιοδοτική πράξη, σε εκτέλεση της οποίας καταβλήθηκε στην ανωτέρω σύνταξη από (...)2012, στηριζόμενη σε ανακριβή πραγματικά στοιχεία, ήτοι στο ανακριβές φύλλο μητρώου της ενάγουσας, όπως αυτό απεστάλη στο Γ.Λ.Κ., κατ' άρθρον 50 παρ. 1 του Σ.Κ. από τις αρμόδιες υπηρεσίες του υπουργείου Εθνικής Άμυνας, κανόνισε σε αυτήν στρατιωτική σύνταξη, παρόλο που δεν συνέτρεχαν στην πραγματικότητα οι προϋποθέσεις για τον κανονισμό της σύνταξης αυτής, αφού η ενάγουσα κατά τον χρόνο εξόδου της από την υπηρεσία δεν είχε συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο πλήρους πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας είκοσι ενός ετών (σκέψη 4). Επομένως η πράξη αυτή ερειδόμενη σε ανακριβή στοιχεία, ουσιώδη για τη διαπίστωση της συνδρομής των νομίμων προϋποθέσεων απονομής της σύνταξης, είναι νομικώς πλημμελής. Η ανωτέρω συνταξιοδοτική πράξη αποτελεί παράνομη ευμενή πράξη της συνταξιοδοτικής διοίκησης, η οποία, κατά τα εκτεθέντα στις σκέψεις 7 και 8 ανακαλείται ελευθέρως εντός ευλόγου χρόνου. Από την ανωτέρω πράξη η ενάγουσα δεν ζημιώθηκε, ούτε άλλωστε επικαλείται η ίδια ότι υπήρξε ζημία της εκ της πράξεως αυτής της Διοίκησης.

Β) Η (...)2013 πράξη της αρμόδιας διεύθυνσης του ΓΛ.Κ. εκδόθηκε έναν περίπου χρόνο αργότερα, ήτοι εντός ευλόγου χρόνου. Με την πράξη αυτήν ανακλήθηκε και μάλιστα αναδρομικώς η προαναφερόμενη παράνομη συνταξιοδοτική πράξη. Η εν λόγω (...)2013 πράξη, με την οποία ανακαλείται παράνομη διοικητική πράξη εντός ευλόγου χρόνου, είναι νόμιμη, επομένως, δεν δικαιολογείται η καταβολή αποζημίωσης με βάση τις διατάξεις του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ, οι οποίες απαιτούν τη διάγνωση παράνομης πράξης ή παράλειψης. Ως εκ τούτου, και τα δύο σκέλη του αιτήματος της ενάγουσας να λάβει αποζημίωση ίση με τις συντάξεις που απώλεσε, καθώς και με αυτές που χρειάστηκε εξαιτίας της νόμιμης ανάκλησης της συνταξιοδοτικής της πράξης να επιστρέψει είναι για τον λόγο αυτόν μη νόμιμα και απορριπτέα.

Γ) Σε κάθε περίπτωση, εν όψει των αρχών της χρηστής διοίκησης, της αναλογικότητας, της δίκαιης ισορροπίας και του κοινωνικού κράτους δικαίου, αν, ένεκα νόμιμης ανάκλησης παράνομης συνταξιοδοτικής πράξης καλείται ο διοικούμενος να επιστρέψει ποσά που εισέπραξε βασιζόμενος στην πράξη αυτή, το Δικαστήριο μπορεί να περιορίσει τα αποτελέσματα της ανάκλησης της πράξης συνταξιοδότησης, αφού λάβει υπόψη τη φύση του μέτρου, την προσφορότητα και την αναγκαιότητα της επιβολής του για τη θεραπεία του δημοσίου σκοπού που επιδιώκεται, την υποκειμενική συμπεριφορά του υπαλλήλου, την τυχόν ευθύνη των οργάνων της Διοίκησης, το χρονικό σημείο επιβολής του, καθώς και τις συνολικές επιπτώσεις που επάγεται για την προσωπική και οικονομική κατάσταση του υπαλλήλου (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 768/2021). Στην κρινόμενη υπόθεση, τέτοια διορθωτική παρέμβαση του Δικαστηρίου έχει ήδη λάβει χώρα, κατόπιν της (...)2016 πράξεως του Α΄ Κλιμακίου, με την οποία περιορίσθηκε το αρχικώς καταλογισθέν ποσό των (...) ευρώ στο ποσό των (...) ευρώ.

Δ) Οι ισχυρισμοί της ενάγουσας που αφορούν τα παραγωγικά αίτια της δήλωσης παραίτησής της από την Υπηρεσία (όπως ότι είχε λάβει εσφαλμένη ενημέρωση για τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησής της από το (...)2011 έγγραφο του Γενικού Επιτελείου Στρατού, ενώ δεν ενημερώθηκε για την έκδοση του (...)2012 όμοιου, με το οποίο διορθωνόταν το προηγούμενο έγγραφο ως το ζήτημα αυτό) και αληθή υποτιθέμενα, δεν ασκούν, πάντως, έννομη επιρροή στην κατάφαση της επικαλούμενης παρανομίας στη δράση της συνταξιοδοτικής διοίκησης, υπό τη μορφή της παράβασης της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, προεχόντως διότι η ανωτέρω ενημέρωση δεν προέρχεται από το αρμόδιο συνταξιοδοτικό όργανο ή όργανο ενταγμένο στη διαδικασία απονομής σύνταξης, όπως προβλέπεται στον Συνταξιοδοτικό Κώδικα (πρβ. Απόφ. ΕλΣυν Ολομ. 2071/2020, σύμφωνα με την οποία για τη συνδρομή της αρχής αυτής απαιτείται, μεταξύ άλλων να έχουν δοθεί συγκεκριμένες, σαφείς, ανεπιφύλακτες και συμπίπτουσες διαβεβαιώσεις για τη νομιμότητα του εγχειρήματος, σύμφωνες προς τους ισχύοντες κανόνες δικαίου και προερχόμενες από αρμόδιες και αξιόπιστες πηγές). Εξάλλου, η έννομη τάξη

έχει μεριμνήσει (με το άρθρο 4 παρ. 10 του ν. 4151/2013, όπως αυτό ερμηνεύεται), ώστε, σε περιπτώσεις όπως η επίδικη να είναι δυνατή η ανάκληση της παραίτησης του υπαλλήλου και η επάνοδός του στην υπηρεσία, μέχρι τη συμπλήρωση των νόμιμων προϋποθέσεων για τη συνταξιοδότησή του, κάτι που συνέβη και στην κρινόμενη υπόθεση. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις του ν. 4151/2013, κατά θεμιτή στάθμιση από τον νομοθέτη των εκατέρωθεν διακυβευόμενων συμφερόντων, ο χρόνος από την αποχώρηση από την υπηρεσία μέχρι την επαναφορά σε αυτή δεν λογίζεται συντάξιμος, ούτε καταβάλλονται γι αυτόν αποδοχές ενεργείας. Επομένως, τυχόν επιδίκαση αποζημίωσης για το χρονικό αυτό διάστημα, για το οποίο η ενάγουσα δεν δικαιούτο να λάβει ούτε σύνταξη ούτε αποδοχές ενεργείας θα αντιστρατευόταν και τις διατάξεις που προαναφέρθηκαν. Τέλος, το αίτημα επιδίκασης ηθικής βλάβης πρέπει να απορριφθεί, καθόσον το Δικαστήριο, μετά από εκτίμηση των στοιχείων του φακέλου και των περιστάσεων της υπόθεσης, κρίνει ότι δεν στοιχειοθετείται νόμιμος λόγος για την αναγνώριση τέτοιας αξίωσης, κατά το άρθρο 932 ΑΚ.

13. Κατ' ακολουθίαν αυτών η αγωγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

14. Το Δικαστήριο εκτιμώντας τις περιστάσεις, καθώς και τα υπομνήματα των διαδίκων, συμφηφίζει μεταξύ αυτών τη δικαστική δαπάνη.

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την αγωγή.

Συμφηφίζει τη δικαστική δαπάνη μεταξύ των διαδίκων.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε με τηλεδιάσκεψη, στις 26 Νοεμβρίου 2021 και την 1 Νοεμβρίου 2022.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΕΠΠΑ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΣΟΦΙΑ ΚΟΥΤΣΟΒΟΥΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 5 Μαΐου 2023.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΣΟΦΙΑ ΚΟΥΤΣΟΒΟΥΛΟΥ